

Onnellisuustilastojen käyttö taloustieteessä

07.04.2008, Tilastoseuran iltapäiväseminaari,
Metsätalo, Helsinki

Esa Mangeloja

Jyväskylän yliopisto
Taloustieteiden tiedekunta

Economics of happiness

- Tavoitteena laajentaa/täydentää taloustieteellistä hyvinvoinnin analyysia
- Onnellisuus ihmisen ja yhteiskunnan toiminnan motiivina
 - Oswald (1997): *“Economic things matter only in so far as they make people happier.”*
- Perustuu nykyisin yleensä laajoihin kansainvälisiin empiirisiin kyselyaineistoihin (WVS)
- Onnellisuus (happiness) ja tyytyväisyys (life-satisfaction) korreloivat vahvasti. Mittaavat **subjektiivista hyvinvointia**.
- Ihmisten käsitys onnellisesta elämästä on globaalisti hyvin samankaltaista (toimeentulo, perhe, avioliitto, terveys). Hadley Cantril (1965): The pattern of human concerns.

Onnellisuus ja tulot

- Useimmille taloustieteilijöille tuntuu olevan itsestäänselvyys, että tulot ja onnellisuus riippuvat toisistaan. Lisääntyneet tulot mahdollistavat kasvavan kulutuksen.
- Taloustieteen hyötyfunktio on kasvava tulojen suhteen: $U = U(Y)$, ja $U' > 0$.
- Ihmiset maksimoivat hyötyä
- Yksilöllisten preferenssien erot
- Survey data mahdollistaa preferenssien tutkimuksen

- Expressed preferences vs revealed choices
- Perinteinen taloustiede tutkii vain toteutuneita valintoja. Aina valinta ei kuitenkaan ole mahdollista (köyhyys, addiktiot, jne.)
- Ordered logit/probit estimointi
- R^2 alempi kuin taloustieteessä yleensä totuttu
- Paneeli data olisi suuri parannus

Paradoksit

- Länsimaissa talouskehitys on ollut vuosikymmenten ajan vahvaa. Onnellisuus on kuitenkin pysynyt varsin vakaana.
- Suhteellisen tuloaseman muutoksella näyttäisi tutkimusten valossa olevan pieni (mutta merkitsevä) vaikutus onnellisuuteen
- Easterlinin paradoksi: Maiden sisällä rikkaat ovat köyhiä onnellisempia, mutta kansakuntien onnellisuuden taso ei ole kasvanut talouskasvun myötä. Keskimäärin rikkaat valtiot ovat köyhiä onnellisempia, mutta tulot kasvattavat onnellisuutta vain tiettyyn rajaan asti.
- Kun perustarpeet on tyydytetty, absoluuttisia tuloja merkittävämmäksi onnellisuuteen vaikuttavaksi tekijäksi nousee alati kasvavat tarpeet (rising aspirations) ja suhteelliset tulot.
- *“Individuals want to become richer in order to become happier, however, when the whole society becomes richer, nobody seem to be any happier.”* (Frey and Stutzer, 2002)

“Mikrotasolla”, tulot ja onnellisuus yleensä länsimaissa korreloivat merkittävästi

Estimation results for simple linear OLS-models. Dependent variable is happiness and explanatory variable is income (part)

East Germany	0.77	17.543	3.595	4.88	0,002 **
Estonia	0.73	9.886	2.279	4.34	0,003 **
Finland	0.66	13.629	3.674	3.71	0,008 **
Germany	0.61	13.05	3.927	3.32	0,013 *
India	0.78	9.166	1.855	4.94	0,002 **
Japan	0.85	18.69	2.97	6.29	0,000 **
Latvia	0.15	6.325	5.618	1.13	0.297
Lithuania	0.62	6.94	2.074	3.35	0,012 *
Mexico	0.69	13.478	3.412	3.95	0,006 **
Moldova	0.34	9.886	2.279	4.34	0,003 **
Nigeria	0.9	19.753	2.521	7.84	0,000 **
Norway	0.81	24.676	4.507	5.47	0,001 **
Pakistan	0.97	13.273	0.892	14.9	0,000 **
Poland	0.22	3.517	2.495	1.41	0.202
Puerto Rico	0.88	19.518	2.681	7.28	0,000 **
Russia	0.93	11.609	1.208	9.61	0,000 **
South Africa	0.68	-10.864	2.815	-3.86	0,006 **
Spain	0.28	7.676	4.68	1.64	0.145
Sweden	0.73	12.94	2.981	4.34	0,003 **
Switzerland	0.23	13.492	9.358	1.44	0.193
Taiwan	0.73	23.275	5.307	4.39	0,003 **
USA	0.44	20.114	8.503	2.37	0,050 *

Onnellisuutta etsimässä

- Selitystä onnellisuuden paradokseihin voi etsiä esim. seuraavista ajatuksista:
 - Totumme nopeasti muuttuneisiin tuloihin (adaptaatio).
 - Jokaisella ihmisellä oma vakio onnellisuudentaso (setpoint-teoria), johon palataan esim. lottovoiton tai katastrofien jälkeen. Taloustieteen ajattelun kannalta tämä olisi ”harmillinen” tieto. (tulot eivät vaikuttaisikaan onnellisuuteen...)
 - ”Hedonic treadmill”. Vaatimustaso kasvavaa tulojen kasvaessa (aspiration adjustment)
 - Vertailemme asemaamme ympäristön muihin ihmisiin (relative position)
 - Easterlin (1974): *“People with higher income are, on average, happier. Raising everybody’s income however, does not increase everybody’s happiness, because in comparison to others, income has not improved “*

Ovatko taloustiede ja psykologia väärässä?

- Setpoint-teoria: Tietyt elämän tapahtumat (avioliitto, avioero, sairaudet,...) todella aiheuttavat pysyviä muutoksia onnellisuuden tasossa.
- Taloustiede: Raha ei tee ihmisiä onnellisemmaksi. Eikö talouskasvu olekaan tavoittelemisen arvoista?

Onnellisuus elinkaaren eri vaiheissa

- Heikentävä terveys laskee onnellisuutta
- Avioliitto nostaa pysyvästi onnellisuutta (jopa 35v jälkeenkin)

Näissä adaptaatiota ei siis tapahdu

- Lisääntyvät tulot eivät kasvata onnellisuutta

Prof. Robert H. Nelson

- Nelson (2001) pitää modernia taloustiedettä teologian eräänä muotona.
- Jatkuvan talouskasvun uskotaan ratkaisevan pahuuden ongelman (paha, synti = köyhyys).
- Talouskasvu luo “taivaan maan päälle”.
Samalla ratkeavat ongelmat (köyhyys, rikollisuus, sairaudet, jne.)

Robert W. Fogel

- Fogel (2000) katsoo, että talouskasvun julistamisen aikakausi on päättynyt, ja nyt on länsimaissa aika kohdistaa huomio kansalaisten onnellisuutta tukeviin seikkoihin (henkinen, hengellinen ja kulttuurillinen hyvinvointi)
- Seuraavaksi tarvitaan 4. herätysaalto. Siinä painopiste ihmisten henkisten, kulttuurillisten ja hengellisten tarpeiden tyydyttämisessä

Economics of happiness or politics of happiness ?

- Tarvitaanko onnellisuusveroa? (kuten Layard, Easterlin, Oswald and Myers esittävät)
- Edistävätkö siis onnellisuutta: Korkeammat tuloverot, anteliaat sosiaalietuudet, tuloerojen kaventuminen, etc.
- Pitäisikö BKT korvata onnellisuusmittarilla?

Ongelmia

- Mittausvirheet (korreloituneet)
- Persoonallisuuden ominaisuudet joita ei voi havainnoida
- Kausaalisuussuhteiden ymmärtäminen
- Yleensä "point-of-time" tutkimuksia, "life cycle" olisi parempi

Wilkinson W. (2007): In pursuit of happiness research. Policy Analysis, Cato Institute.

- Onko ”onnellisuus” universaali käsite? Voidaanko globaaleja vertailuja tehdä? Eroaako käsitys ”onnellisuudesta” yhteiskuntien ja yksilöiden välillä/sisällä systemaattisesti?
- Do we know how happy we are? (Haybron)
- Onnellisuudelle on kyselyissä annettu ”yläraja”, BKT:lle ja tuloille ei. Kuinka onnellisia *voisimme* olla?

- "Onnellisuus" on hyvin monitahoinen käsite
- Mitä on onnellisuus? (tietävätkö kaikki todellakin vastauksen?)
- Life satisfaction / experiential or hedonic quality / happiness / well-being / welfare / utility / quality of life / meaning / momentary pleasures / feelings
- Kahneman: quality of experience on good/bad continuum. Remembered utility vs total utility
- Onnellisuuden jakauma (distribution) luultavasti tärkeämpi kuin keskimääräinen onnellisuus
- Pyrimme tavoitteisiimme, emme onnellisuuteen! (N. White)

Veenhoven & Hagerty (2006): Rising happiness in nations. Social Indicators Research

- "Happy life years (HLY)" kasvanut länsimaissa selvästi.
- BKT korreloi vahvasti yleisimpien hyvinvointia kuvaavien muuttujien kanssa (life expectancy, mortality, civil rights, freedom, health, ...)

Inglehart, R. & Welzel C (2005): Modernization, cultural change and democracy: The human development sequence. Cambridge University Press.

- Nations with a rising level of per capita GNP tend to shift culturally from "materialistist" values to "**post-materialist**" values, which emphasize self-expression and quality of life.

"Happiness research tells us a lot about the conditions under which people say that they are satisfied with life... research is far from useless ... if we don't naively assume that happiness is really the primary subject of measurement and research, as if the elusive nature of happiness has been pinned down at long last." Wilkinson W. (2007)